

Управління культури, національностей та релігій
Хмельницької облдержадміністрації

Хмельницька обласна універсальна наукова
бібліотека імені Миколи Островського

*Районні (міські) семінари
по підвищенні кваліфікації
бібліотечних працівників*

З досвіду роботи

Хмельницький

2013

ББК 78.342

Р 18

Районні (міські) семінари по підвищенні кваліфікації бібліотечних працівників: з досвіду роботи / упр. культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; ХОУНБ ім. М.Островського. – Хмельницький, 2013. – 36 с.

Дане видання має на меті ознайомити з досвідом роботи районних (міських) бібліотек у проведенні заходів із підвищення кваліфікації (семінарів) для сільських бібліотекарів за останні три роки.

Друкується за рішенням Науково-редакційної ради Хмельницької ОУНБ ім. М.Островського, протокол № 14 від 21.12.2013 р.

Укладач: *Шейчук В.В.*

Рецензент: *Маковська В.В.*

Відповідальна за випуск: *Синиця Н.М.*

©Хмельницька ОУНБ ім. М. Островського, 2013

Професія бібліотекаря вимагає глибокої обізнаності з усіма складовими бібліотечної діяльності, систематичного оновлення знань, постійного ознайомлення з новинками фахової літератури та періодичних видань. Головним завданням районної бібліотеки як методичного центру книгозбірень району є донесення до колег нової інформації, кращого досвіду, дієвих форм і методів роботи з користувачами.

На сьогодні склалася чітка система підвищення кваліфікації бібліотечних працівників на різних рівнях (*у тому числі й на рівні районів та міст*) – ретельно продумана, з врахуванням порад працівників структурних підрозділів ЦРБ (ЦМБ) та побажаннями фахівців бібліотек-філій.

Дієвою формою підвищення кваліфікації є **семінари** (*семінари-тренінги, семінари-наради, семінари-практикуми*) з актуальних питань бібліотечної діяльності, до проведення яких долучаються провідні фахівці ЦБ. Програми семінарів включають: *лекції, консультації, тренінги, ділові ігри, тестування, огляди фахових видань, обмін досвідом* тощо.

Базою проведення семінарів крім ЦБ є й бібліотеки-філії (сільські, міські), які мають позитивний імідж, естетичний дизайн. Крім відвідування бібліотеки, фахівці вивчають досвід роботи своїх колег.

Тематика семінарів є досить різноманітна. Так, у 2013 році працівниками ЦРБ/ЦМБ проведено ряд семінарів для покращення якості роботи бібліотек, а саме **«Робота з фондом. Комплектування, збереження, списання»**, **«Стан оновлення бібліотечних фондів та задоволення інформаційних потреб користувачів»** (Волочиська ЦРБ), **«Організація та використання бібліотечного фонду сільської бібліотеки»** (Городоцька ЦРБ), **«Якість бібліотечного фонду – як запорука ефективного використання»** (Старокостянтинівська ЦРБ), **«Система картотек в бібліотеках-філіалах»** (Ярмолинецька

ЦРБ), *«Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки»* (Деражнянська ЦРБ), *«Робота з каталогами (алфавітний, систематичний, краєзнавча картотека)»* (Білогірська ЦРБ), *«Бібліотечна статистика в організації роботи бібліотеки»* (Хмельницька ЦМБ), *«Інформаційні технології та створення власних інформаційних продуктів»* (Кам'янець-Подільська ЦМБ), *«Запровадження і розвиток інформаційних технологій в роботу публічних бібліотек»* (Деражнянська ЦРБ), *«Робота сільської бібліотеки по обслуговуванню користувачів з особливими потребами»* (Ізяславська ЦРБ), *«Соціокультурний захід як засіб рекламної діяльності бібліотек»* (Кам'янець-Подільська ЦРБ), *«Клуби за інтересами та любительські об'єднання в бібліотеці»* (Кам'янець-Подільська ЦРБ) тощо.

Особлива увага приділяється *краєзнавчій роботі*. Практично кожна ЦРБ/ЦМБ провела семінари краєзнавчої тематики, під час яких обговорювались питання: методичного забезпечення краєзнавчої діяльності бібліотек; збереження культури, історії регіону; обліку краєзнавчої інформації; ведення картотек та ін. Це семінари: *«Краєзнавча робота в бібліотеці»* (Білогірська ЦРБ), *«Публічна бібліотека, як краєзнавчий та інформаційний центр»* (Віньковецька, Дунаєвецька, Ізяславська, Красилівська ЦРБ (див. додаток 1), *«Публічна бібліотека та забезпечення краєзнавчої діяльності»* (Кам'янець-Подільська МЦБ), *«Краєзнавча діяльність бібліотек: традиції та інноваційний підхід»* (Славутська ЦРБ), *«Краєзнавча робота – один з основних напрямків діяльності бібліотек»* (Шепетівська ЦРБ), *«Інноваційні та традиційні підходи до краєзнавчої діяльності публічних бібліотек»* (Хмельницька ЦРБ).

Працівниками Кам'янець-Подільської центральної районної бібліотеки започатковано краєзнавчу Школу. В рамках школи ведуться краєзнавчі розвідки. У 2013 році базою проведення Школи стала Чабанівська сільська бібліотека, оскільки при бібліотеці функціонує ще й народний музей історії села. Крім отриманої консультації від працівників центральної

районної бібліотеки з краєзнавства, учасники переглянули краєзнавчо-історичний нарис *«Мій рідний край, де серця тиха пристань»* по книзі В. Приходька *«Мої борги»* та відеопрезентацію фільму про село Чабанівка та дивовижні краєвиди місцевості.

На високому рівні проводяться семінари і *екологічного напрямку*. Так на семінарі *«Сучасні аспекти діяльності бібліотек на допомогу екологічному вихованню населення»*, підготовленого колективом Старосинявської центральної районної бібліотеки виступили: директор ЦБС, яка розповіла про роль та місце публічних бібліотек в екологічному вихованні населення; лісничий Старосинявського лісництва – провів роз'яснювальну роботу про важливість створення лісових насаджень, шанобливого ставлення до природи. Фахівці районної бібліотеки надали розгорнуті тематичні консультації, запропонувавши ряд інформаційно-бібліографічних заходів з екології, які можна запровадити в практику роботи сільських бібліотек (див. додаток 4). Великий інтерес у фахівців викликав тренінг *«Екологічний ринг»*.

Важливим завданням бібліотек на сьогодні є пропаганда здорового способу життя, формування почуттів відповідальності за свої вчинки, обов'язку перед суспільством. Саме цій проблемі був присвячений районний семінар-практикум *«Робота бібліотеки по формуванню позитивної мотивації на здоровий спосіб життя»* (Хмельницької ЦРБ) для працівників сільських бібліотек.

Працівники районної бібліотеки надали змістовні консультації, а також підготували методично-бібліографічні матеріали, бібліографічний огляд видань по темі, сценарії соціокультурних заходів.

Кульмінацією семінару став обмін досвідом сільських бібліотекарів щодо організації роботи по пропаганді здорового способу життя.

Важливою темою для проведення семінарів являється *проектна діяльність*. Так, Старокостянтинівська центральна

районна бібліотека провела семінар **«Проектна діяльність бібліотеки як додатковий засіб залучення коштів»**. Провідними спеціалістами бібліотеки надані консультації щодо особливостей написання проектних заявок, адже участь у різних грантових конкурсах дуже важлива для бібліотек. У першу чергу, це можливість одержання додаткових фінансових коштів, розширення творчої активності, підвищення професійного рівня. Крім того, активізація програмно-проектної роботи дозволяє сконцентрувати увагу на найбільш насущних проблемах, виділяти й розвивати головні напрямки діяльності.

Як наслідок, бібліотеки Старокостянтинівщини у 2012 році отримали перемогу в конкурсі **«Організація нових бібліотечних послуг на основі безкоштовного доступу до Інтернету»** програми **«Бібліоміст (ЦРБ, ЦДБ та бібліотеки сіл Огіївці, Радківці, отримали набір комп'ютерного обладнання, який включає по чотири сучасних комп'ютери з ліцензійним програмним забезпеченням, з вебкамерами, принтерами та сканерами, обладнанням для створення локальної мережі та підключення до Інтернету)**; в рамках проекту Міжнародного фонду **«Відродження» «З новою книгою до дітей та молоді»** одним із переможців конкурсу став проект, представлений Морозівською сільською бібліотекою (*завдяки цьому проекту бібліотека поповнилась 131 примірником книг на суму 4933 грн*); у 2014 році сайт Старокостянтинівської централізованої бібліотечної системи отримав перемогу в номінації **«Кращий сайт районної/міської централізованої бібліотечної системи (ЦБС)» у Всеукраїнському конкурсі бібліотечних інтернет-сайтів – 2014**, проведеного Українською бібліотечною асоціацією спільно з Міністерством культури України.

Інше наповнення мав семінар подібної тематики, проведений Кам'янець-Подільською центральною міською бібліотекою. На ньому учасників знайомили з матеріалами з даної теми; презентували онлайн-перегляд реалізованих проектів вітчизняних та зарубіжних бібліотек; обговорили досвід написання та реалізації своїх програм та проектів під час

круглого столу **«Реалізація бібліотечних програм та проєктів»** (див. сайти бібліотек-переможниць програми «Бібліоміст: міська бібліотека <http://cbsmkam-pod.ucoz.ua/>, бібліотека-філія №3 для дорослих <http://b-bl-otjeka-f-l-ja-3.webnode.com.ua/>, бібліотека-філія №6 для дітей - <http://bibliotekafilija6.jimdo.com>, бібліотека-філія №8 для дітей - <http://knigagalina.jimdo.com/>, бібліотека-філія №4 для дорослих - <http://bibliotekafilial4.jimdo.com>).

При проведенні семінарів особлива увага приділяється проблемам освоєння комп'ютерної грамотності, правилам використання Інтернет-простору та його можливостям для ефективності бібліотечної діяльності та якісного задоволення інформаційних потреб сучасного користувача. Фахівці центральних районних (міських) бібліотек проводять семінари за темами: **«Основи комп'ютерної грамотності»** (Хмельницька ЦРБ), **«Етика та психологія використання Інтернет-ресурсів»** (Ярмолинецька ЦРБ, Хмельницька ЦМБ), **«Навігація в Інтернет і шляхи професійного вдосконалення»** (Новоушицька ЦРБ), **«Інформаційні ресурси: від накопичення до ефективного використання»** (Хмельницька ЦМБ), **«Використання інформаційних ресурсів в публічних бібліотеках»** (Летичівська ЦРБ), **«Використання інформаційних технологій та Інтернету у бібліотеці»** (Нетішинська ЦМБ).

Суттєва увага надається проведенню семінарів-тренінгів з вивчення та застосування на практиці сучасних бібліотечних послуг. **«Традиційні та інноваційні послуги сучасної бібліотеки»** (Городоцька ЦРБ), **«Повнотекстові бази даних: формування та використання в інформаційному обслуговуванні користувачів»** (Нетішинська ЦМБ), **«Сучасна бібліотека – сучасні сфери – сучасні послуги»** (Кам'янець-Подільська ЦМБ), **«Електронні бібліотечні послуги віддаленим користувачам»** (Хмельницька ЦМБ), **«Впровадження нових бібліотечних послуг з використання інформаційних технологій»** (Славутська ЦРБ).

Працівниками методичних служб приділяється велика увага налагодженню співпраці бібліотек з громадами задля ефективнішого функціонування бібліотек, якісного задоволення сучасних потреб мешканців громад та об'єднання зусиль для покращення політики щодо бібліотек. Були проведені семінари: *«Зв'язки з громадськістю, як елемент бібліотечної політики»* (Деражнянська ЦРБ), *«Бібліотека – центр громади: сучасне бачення якісного обслуговування»* (Красилівська ЦРБ), *«Бібліотека – центр духовного і культурного спілкування користувачів»* (Волочиська ЦРБ), *«Публічна бібліотека та громада: стратегія співпраці»* (Славутська ЦРБ), *«Публічна бібліотека в системі соціальних зв'язків регіону»* (Чемеровецька ЦРБ), *«Сільська бібліотека – загальнодоступний інформаційний центр»* (Ізяславська ЦРБ, див. додаток 2), *«Бібліотека та місцева громада: робота з позицій суспільних інтересів»* (Ярмолинецька ЦРБ).

Поєднання бібліотечних форм роботи та родинних традицій розглядались на районному семінарі *«Публічна бібліотека як центр сімейного читання»* (Вінковоцька ЦРБ). На семінарі було розглянуто велике коло питань, пов'язаних з організацією сімейного читання у публічних бібліотеках району, популяризацією читання та любові до книги, виробленням спільної стратегії співпраці та координації роботи бібліотеки, школи та сім'ї.

Логічним завершенням семінару стало проведення практичних занять *«Форми соціокультурної діяльності бібліотеки в контексті організації сімейного дозвілля»*, які надали можливість бібліотечним працівникам обмінятися думками з приводу сучасного стану і перспектив розвитку партнерського співробітництва бібліотек з батьками і педагогами, поділитись досвідом роботи своїх бібліотек з цього питання.

Майже всі бібліотеки провели семінар на тему: *«Комфортність обслуговування користувачів як показник роботи бібліотеки»* (див. додаток 3). На семінарі розглядались

наступні питання: шляхи підвищення іміджу сільської бібліотеки; специфіка роботи з користувачем та книгою у сільській бібліотеці, впровадження інноваційних технологій в обслуговуванні користувачів: розширення асортименту послуг бібліотек, нові моделі організації бібліотечного обслуговування, нові форми роботи з юним користувачем по програмі літніх читань, робота Пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках-філіалах та можливості приєднання до мережі ПДГ.

Привабливою формою підвищення кваліфікації бібліотекарів є семінари-тренінги. Працівники методичних служб використовують дану форму навчання, тому що вона являється своєрідним інструментом апробації нових ідей, інновацій, поглядів, поєднує процес засвоєння нових теоретичних знань з активною соціально-психологічною взаємодією членів групи, що базується на формуванні конкретних умінь і навичок управління.

Так, Хмельницькою центральною міською бібліотекою проведено семінар-тренінг *«Професійний імідж бібліотечного працівника в сучасній бібліотеці»*. Під час тренінгу було звернуто увагу на типи поведінки бібліотекарів, культуру спілкування бібліотекаря та читача. Знання, вміння, навички працівників бібліотек є тими факторами, від яких залежить успішне функціонування бібліотеки та якість наданої інформації.

Методистом бібліотеки для учасників проведено тренінг *«Типи бібліотекарів»* та мозковий штурм *«Знайди десять відмінностей»*, де команди порівнювали Кодекси етики бібліотечних працівників України та Ізраїлю, України та США, України та Австрії.

Програма семінару даної тематики для працівників бібліотек Ярмолинецького району складалась з двох частин. Перша частина семінару розпочалась з анкетування бібліотечних працівників *«Імідж сільського бібліотекаря»*. Після чого прозвучали доповіді провідних фахівців районної

бібліотеки: завідуючої методичним відділом *«Створення іміджу сучасної бібліотеки»* (див. додаток 5), головного бібліографа *«Комфортність бібліотечно-інформаційного обслуговування – основна складова престижу та іміджу бібліотеки»*, заступника директора по роботі з дітьми *«Бібліотека та юний читач: складові успіху»*. Кожна доповідь і консультація доповнювалися слайд-презентаціями.

Друга частина семінару розпочалась із перегляду фільму *«Нові послуги Ярмолинецької ЦРБ»*, в якому висвітлювалися інноваційні послуги, впроваджені бібліотекою за останні декілька років. Під час семінару проведено тренінг з елементами гри *«Поговоримо про рекламу»*, який став завершальним моментом семінару.

Про основні напрямки діяльності бібліотечних установ з формування та популяризації правових знань, розповіли на семінарі *«Правовий аспект та сучасний напрямок діяльності бібліотек»* для бібліотек Красилівського району директор ЦРБ та завідувача відділом культури національностей та релігій РДА. Працівниками методичного відділу району підготовлено методичну консультацію *«Інструктивно-регламентуючі документи, що регулюють діяльність бібліотек»* та проведено практичне заняття по заповненню та веденню регламентуючих документів діяльності бібліотеки, а бібліографом здійснено огляд періодичних видань з правової тематики, які надходять до районної бібліотеки.

Досвідом роботи з популяризації правових знань серед читачів поділились працівники публічних бібліотек району. Серед цікаво організованих форм роботи були приклади проведених годин спілкування, годин права, годин-роздумів, правознавчих мандрівок.

Програму семінарів урізноманітнюють включені до них *рольові (ділові) ігри*, під час яких учасникам пропонується знайти спосіб вирішення певної проблеми бібліотечної роботи.

Так, на семінарі *«Публічна бібліотека в системі соціальних зв'язків регіону»*, проведеного фахівцями

Чемеровецької центральної районної бібліотеки, учасникам запропоновано рольову гру *«Бібліотекар і потенційний спонсор»*. Завданням гри було – зацікавити потенційного «спонсора» інформаційними ресурсами бібліотеки, використовуючи такі елементи гри:

- захист представницької атрибутики, зовнішнього вигляду бібліотекаря, його настрою, вміння спілкуватися;

- діалог «спонсора» і «бібліотекаря» з наступним обговоренням того, чи був переконливим «бібліотекар», які професійні якості продемонстрував;

- аналізування асортименту послуг, що можуть зацікавити ділових людей.

Насиченою була програма семінару *«Бібліотека та читацькі уподобання юнацтва та молоді»*, проведеного на базі бібліотеки-філії № 2 Кам'янець-Подільської міської централізованої бібліотечної системи.

Програма семінару включала консультацію фахівців бібліотеки *«Рекламно-інформаційні матеріали та їх розповсюдження серед юнацької аудиторії»*, доповідь директора міського центру соціальних служб в справах сім'ї, дітей та молоді *«Стимулювання творчого потенціалу молодої людини»*, а також обмін досвідом: *«Індивідуальність в підходах до вивчення юнацьких запитів»* та *«Гуртки та клуби по задоволенню юнацьких запитів»*; провели майстер-клас *«Профілактична робота з підлітками в бібліотеці»*, круглий стіл *«Партнерські стосунки з громадськими молодіжними організаціями та волонтерами»*.

Окрім семінарів та тренінгів методичні служби використовують багато інших форм підвищення кваліфікації: творчі лабораторії, практикуми, стажування, майстер класи, конкурси професійної майстерності, тренінги, школи молодого бібліотекаря (фахівця), школи сільського бібліотекаря. Отримані знання на заходах з підвищення кваліфікації сприяють вдосконаленню роботи з користувачами і поліпшенню якості послуг, які надаються у бібліотеці.

Додаток 1

**Програма проведення семінару
«Публічна бібліотека як краєзнавчий інформаційний центр»**

Красилівська ЦРБ

Відкриття семінару

Директор ЦРБ - О.М. Кондратюк

Виступ «Проведення дослідницької роботи по виявленню видатних людей села, історичних подій, фактів»

*Член Національної спілки краєзнавців
України - В.О. Лавренчук*

Консультація «Бібліотека – центр краєзнавчо-народознавчої роботи регіону»

Провідний краєзнавець - Н.В. Желудько

Консультація «Організація роботи краєзнавчо-народознавчої кімнати, краєзнавчого кутка, бібліотеки - музею»

Провідний методист ЦРБ - Л.І. Ярощук

Методичні поради «Діяльність клубів, об'єднань за інтересами краєзнавчої тематики з різними категоріями читачів»

*Заступник директора
по роботі з дітьми - Н.А. Анакіна*

Обмін досвідом «Відродження культурно-історичних традицій, історії краю»

*Бібліотекарі сіл: Яворівці, Михайлівці,
Кузьмин, смт. Антоніни, Печеське*

Інформаційний огляд: «Розвиток історико - краєзнавчих досліджень на Поділлі 2007 -2011роках»

Провідний бібліограф ЦРБ - І.В. Сабат

Практичні заняття «Літопис села», «Історія бібліотеки», «Автограф на згадку», «Видатні люди нашого села» (ведення та наповнення альбомів)

Провідний краєзнавець - Н.В. Желудько

*

*

*

Додаток 2

Програма проведення семінару
«Сільська бібліотека – загальнодоступний інформаційний центр»

Ізяславська ЦРБ

Відкриття семінару

*Начальник відділу культури
і туризму М.П. Кучерук*

Директор ЦРБ Н.Ю. Поліщук

Лекція-презентація **«Бібліотека—центр регіональної інформації як складова соціальної функції бібліотеки»**

Провідний методист - Т. А. Хом'як

Інформаційний огляд **«Діяльність ЦРІ та куточків інформації як пріоритетний напрямок інформаційної діяльності публічної бібліотеки»**

Бібліограф - І.Є. Левчук

Рекомендація **«Обслуговування користувачів сільської бібліотеки: традиції та інновації»**

Провідний методист - Т. А. Хом'як

Повідомлення **«Краєзнавча діяльність сільської бібліотеки»**

Бібліограф-краєзнавець – В.В. Федорчук

Порада фахівця **«Інформаційні джерела для молоді»**

Провідний бібліотекар (юн. аб.) - Т.А. Лісовик

Мультимедійна презентація **«Виклики сучасності: інноваційні ідеї в діяльності бібліотек по роботі з читачами-дітьми»**

*Заступник директора
по роботі з дітьми - О.А. Соловей*

Круглий стіл «Сільська бібліотека: погляд фахівця»

*

*

*

Додаток 3

Програма проведення семінару
«Комфортність обслуговування читачів як показник роботи бібліотеки»

Віньковецька ЦРБ

Відкриття семінару

Директор ЦБС - Л. М. Нетреба

Виступ **«Впровадження інноваційних технологій в обслуговування користувачів: розширення асортименту послуг Віньковецької ЦБС»**

Директор ЦБС - Л. М. Нетреба

Консультація **«Нові моделі організації бібліотечного обслуговування»**

Провідний методист - І.М. Мельник

Консультація **«Комфортність обслуговування очима користувачів»**

Провідний бібліотекар ЦРБ – С. В. Кушнір

Консультація **«Обслуговування користувачів-дітей»**

Заступник директора

по роботі з дітьми - Ж. П. Дзіковська

Творчий діалог **«Кожний читач – бажаний гість, кожен бібліотекар – гостинна господиня»**

Зав. бібліотеками-філіями

*

*

*

Консультація
**«Перспективні шляхи в організації сучасної
бібліотечної діяльності в напрямку
екопросвітницької роботи»**

Старосинявська ЦРБ

Україна, як і кожен її регіон, має своє, характерне лише для неї обличчя, яке визначається природою, рельєфом, ґрунтами, рослинністю, ріками та озерами. Природа впливає на господарську діяльність і світогляд людей, їхні вірування, звичаї, традиції і побут. З нею пов'язані різні ритуали, повір'я і численні свята, наприклад, русалії, Зелені свята, Івана Купала та інші. Культуру будь-якого народу, в тому числі й українців, не можна зрозуміти, не звертаючись до історії розвитку його взаємин з природою – єдиним і незамінним джерелом матеріальних і духовних благ.

Колись наші пращури жили в повній гармонії з природою і склали її невід'ємну частину. У пращурів існував культ природи і її обожнювання. Навіть дерева і трави вони сприймали як щось живе. Предки-язичники поклонялися Сонцю, Місяцю, Вогню, Воді, Вітру, Грому і Блискавці та іншим стихійним силам природи. Віками діди-прадіди обожнювали рідну землю, поливали її не лише потом, а й кров'ю, берегли ниви, як зіницю ока.

Удосконалюючи техніку і технології, людство зробило багато наукових відкриттів. З одного боку, це привело до підвищення благоустрою людей в багатьох країнах, з другого – створило серйозні проблеми. Протиріччя між цивілізацією і культурою, користю та смыслом, наукою і моральністю турбували прогресивних людей XIX сторіччя. Так, наприклад, Лев Миколайович Толстой в своїх "Щоденниках" писав, що "майже всі технічні удосконалення задовольняють або егоїстичним прагненням до особистої насолоди, або сімейній, становій, народній, державній гідності".

Внаслідок забруднення довкілля і вживання забруднених продуктів харчування поширюються різні хвороби і скорочується тривалість життя. Все це – результат недбалого ставлення до природного середовища. Наш багатостраждальний і довготерпеливий народ ще може чекати кращих часів, але отруєна і зруйнована природа України чекати вже не може.

Цілком очевидно, що без виховання національно свідомих і екологічно грамотних громадян вирішити цю проблему неможливо. Це обов'язок кожної культурної людини, складова частина її світогляду, який потрібно виховувати з перших років життя, починаючи з дитячого садочка. Завдання полягає в тому, щоб переконати кожного у необхідності виконання елементарних правил природокористування в побуті, на лоні природи і на робочому місці.

Важливо вже з дитинства виховувати у дітей відповідні естетичні смаки, щоб вони розуміли і вміли бачити красу довкілля, узнавати рослини, дерева і кущі "в обличчя", були здатними читати "зелену книгу" природи. Необхідно вчити їх розуміти природу так, як ми вчимо їх грамоти, розвивати любов до рідної землі без дрібної корисливості, виховувати вміння духовно збагачуватися від спілкування з лісами і полями, ріками і навіть комахами. Любов до України і її природи - поняття нероздільні, і починається вона з того куточка землі, де людина народилася, живе і працює. Від рівня знань, культури і патріотизму залежить, чи зуміємо ми залікувати криваві рани природи, чи вистачить у нас снаги, щоб зазеленіли молодими лісами і садами всі пустирі, відродилися ріки і водойми. Пейзаж України взагалі і кожної ділянки окремо – це такий же елемент національної культури, як і все інше. Наші ландшафти – продукт людської діяльності. Екологічна культура – складова частина загальної культури народу. Наше завдання – перетворити територію України в квітучий сад, а для цього потрібно працювати. Сила патріотизму кожної людини прямо пропорційна кількості вкладеної нею праці на благо рідної України.

Проблеми екологічного виховання завжди стояли в центрі уваги бібліотек. Але сьогодні стоїть задача створення цілісної системи екологічної просвіти, забезпечення її безперервності, в результаті чого кожна людина будь-якого віку матиме можливість одержувати необхідні йому екологічні знання.

Зміна мислення людей повинна сприяти екологічному вихованню як невід'ємна частка духовного, морального виховання особи з раннього дитинства і на протязі всього життя.

Виховувати любов до природи необхідно змалку. Розмову про бережливе ставлення до навколишнього середовища необхідно починати з читачами дошкільного віку.

Екологічна культура охоплює:

- ◆ знання про взаємозв'язки в природі та усвідомлення людини як її частини;

- ◆ розуміння необхідності берегти навколишнє середовище, уміння і навички позитивного впливу на природу;

- ◆ негативне ставлення до дій, що завдають шкоди природному середовищу.

Хто, як не бібліотекарі, допоможуть читачам побачити і зрозуміти цей прекрасний світ, визначити свою позицію у взаємовідносинах з природою, тому що без бібліотекаря вони не знатимуть, що на лузі росте не просто трава, а лікарські рослини; що спів солов'я відрізняється від співу зяблика або великої синиці – бо книга природи відкрита для всіх, по-справжньому доступна лише тим, хто здібний зрозуміти її мову. Тому бібліотека повинна постійно приділяти увагу популяризації та пропаганді екологічних знань. Головна вимога до цієї роботи – систематичність.

Складовою екологічного мислення повинно бути милосердя в широкому розумінні цього слова, милосердя до всього живого: до квітки, до метелика, до людини. Милосердя повинно стати нормою життя, станом душі, а не пожертвою чи милостинею, які подають час від часу. Вмістити в своєму серці

весь всесвіт, яким править не ненависть, а любов, і бути милосердними до природи і один до одного.

Екологічна освіта базується на декількох принципах: усвідомлення єдності системи "природа - суспільство - людина", де людина – це частина природи і її розвиток є фактором змін самої природи. Це розуміння того, що людська історія є частиною історії народу. Важливими задачами для маленьких читачів є формування початкових уявлення та понять про навколишнє середовище, про клімат, рослинність, тварин рідного краю та України; про природу в цілому; про взаємозв'язок "природа – людина", про працю людей; про значення екологічних заходів; про зміцнення здоров'я.

Основна мета кожної бібліотеки – формування у користувачів комплексної системи знань про основи екології: інформування їх про екологічні кризові явища у світі, в Україні, в регіоні, в районі, в місті; виховання мотивів та звичок екологічної поведінки та дій щодо ставлення до природи.

Для подальшого розвитку гнучкої системи сприяння екологічній просвіті необхідно використовувати **«внутрішні»** та **«зовнішні»** форми екологічної просвіти.

«Внутрішні» форми, тобто таке розкриття для читачів екологічної інформації та екологічних знань, які виходять із можливостей та методик діяльності самої бібліотеки:

- ◆ огляди та перегляди літератури;
- ◆ тематичні книжкові виставки:
 - «Екологічна освіта – основа третього тисячоліття»
 - «Рідне місто (село, район) – через призму екології»
 - «В долі природи – наша доля»
 - «Екологія в художній літературі»
 - «Лікарські рослини нашого краю»
 - «Милосердя до природи і людини»
 - «Відродити землю й душу»
 - «Живої природи душа промовляє»

- «Квіти навколо нас»
- «SOS, SOS, SOS! Планета Земля в небезпеці»
- «За сторінками Червоної книги»
- «Екологія та загальнолюдські цінності»
- «За що ми їх любимо?»
- «Птахи: знайомі та не знайомі»
- «Книга скарг природи»
- «Природа та фантазія»
- «Прекрасні супутники наші»
- «Що ми залишимо нащадкам» тощо.

Огляди літератури з екології – одна з популярних форм роботи бібліотеки. Радимо провести **День інформації «Екологія: тривоги та надії»**, який би включав:

- ◆ перегляд нових надходжень з екологічної тематики;
- ◆ огляд екологічної періодики (журнали, газети);
- ◆ виставку декоративно-прикладних виробів з природних матеріалів **«Природа у вашому домі»**.

До **«зовнішніх»** форм бібліотечної екологічної просвіти належать ті форми, що адресовані конкретній групі читачів та основані:

- ◆ взаємодії з організаціями, які мають екологічний напрям діяльності (з використанням їх матеріалів для екологічної освіти);
- ◆ безпосередньому залучені до бібліотечної екологічної освіти спеціалістів, творчої інтелігенції, громадських діячів.

До **«зовнішніх»** форм також відносяться різні за жанром заходи:

- ◆ конкурси: **«Екологічна вікторина»**, **«Екологія і ми»**, **«На лісній галявині ми граємо та співаємо»**, **«Розпізнай цю травку»**;
- ◆ вікторини: **«Квіти в художніх творах»**;
- ◆ екологічні уроки;
- ◆ лекції;
- ◆ семінари;

- ◆ турніри: *«Що робити кожному для спасіння Землі»*;
 - ◆ години поезії: *«Про природу тихим словом»*.
- В бібліотеках цікаво провести:
- ◆ бесіди: *«Природа вчить та виховує», «Земля у нас одна»*;
 - ◆ літературно-музичні вечори: *«Боюсь за все, що нині живе», «Соната квітів», «Все починається з любові», «Від милосердя до любові»*;
 - ◆ усні журнали: *«Народна традиційна медицина України»*;
 - ◆ круглі столи: *«Нас збрала одна турбота», «Жити як людина мисляча», «Уроки минулого і сучасність», «Екологія. Моральність. Виховання»*;
 - ◆ конференції: *«Екологія краю: на перехресті думок», «Екологічний портрет краю»*;
 - ◆ ігри - подорожі, екскурсії на природу, КВК: *«У згоді з природою»*;
 - ◆ конкурси екологічних оповідань;
 - ◆ вечір запитань і відповідей *«Екологія краю: на перехресті думок»*;
 - ◆ інсценізовані ранки по темах: *«Що таке екологічна катастрофа?»*, *«За слідами давно минулого. Парад динозаврів»*, *«Вдячне людство - сусідам по планеті»* та інші заходи екологічної тематики.

В бібліотеках можна створити:

- ◆ екологічний **інформаційний міні-центр** (включаючи формування інтер'єру, довгострокового та циклічного планування діяльності, цільове комплектування фонду). Діяльність цього центру орієнтована для молодших читачів з метою більш глибокого та систематизованого вивчення цією групою користувачів екології та пов'язаних з нею дисциплін, а також формування практичних навичок та розвиток пізнавального інтересу. На сторінках місцевої періодики центр може вести свою рубрику, де щомісячно буде інформувати

жителів про екологічні проблеми району, міста та шляхи їх вирішення;

♦ **екологічний куток**, для того, щоб оформити такий куток можна залучити категорії дітей 1-9 класів, разом з ними зайнятися пошуком малюнків, ілюстрацій, заготовкою природного матеріалу. Символом-емблемою цього куточка може стати зображення хворого земного шару, який діти різних національностей вирішили вилікувати. Прикрасить екологічний куточок книжкова виставка з яскравими ілюстраціями, біля якої "росте" берізка та притаївся зайчик. Оживити експозицію зможе моховиння, ялинові та соснові шишки, засушені квіти. А мудра Сова в кокетливому капелюсі підкаже, як лікуватися без ліків, тобто лікарськими травами. На книжковій виставці "Поради мудрої Сови" експонувати не тільки книги, газетні та журнальні статті, але й засушені лікарські рослини. Для екологічного куточка діти можуть намалювати малюнки за мотивами тільки що прочитаної книги. Найбільш вдалі малюнки можна буде побачити на виставках «Малюнки, які підказала книга», «Ми читаємо та малюємо»;

♦ бібліотекам необхідно координувати свою діяльність з **відділами по охороні природи** та разом проводити **екологічні огляди-конкурси** на кращу бібліотеку з екологічної освіти населення. Для участі в конкурсі бібліотекам необхідно надсилати матеріали (яскраві фотоальбоми, дитячі малюнки, плакати, та інші матеріали, що давали б можливість ознайомитися з роботою бібліотек у галузі екологічної освіти). Цей конкурс покаже загальну картину щодо роботи бібліотеки в галузі екологічної освіти та дасть можливість обмінятися досвідом. Доцільно оголошувати конкурс у листопаді - грудні для того, щоб у Всесвітній день охорони навколишнього середовища (5 червня) підсумувати результати конкурсу.

Маючи таке багатство, таке чудо як **книга**, бібліотека просто не має права не приділяти уваги екології людини, не бути причетною до її духовного відродження. Для цього треба більше уваги приділяти художній літературі, яка робить

важливий внесок в розробку концепції взаємодії людини і суспільства з природою. Для екологічного виховання важливо в процесі з художньою книгою разом з читачем прослідкувати взаємозв'язки з природою з точки зору етичної і естетичної цінності природи, пробудити любов до неї і відповідальність за її долю. В художніх творах даються класичні зразки духовного життя людини у єднанні з природою. Найкраще можна прослідкувати це на кращих зразках поетичної творчості Є. Баратинського, Ф. Тютчева, О. Фета, Г. Гейне, П. Велена, О. Блока, М. Цветаєвої, А. Ахматової, Л. Українки, Т. Шевченка, М. Рильського, В. Маяковського, Б. Пастернака, Л. Костенко, Б. Олійника, І. Драча та ін.

Говорячи про художню літературу й екологію, слід виділити фантастику, яка викликає особливий інтерес у читачів. Це твори, в яких явно пролунали екологічні мотиви «Туманність Андромеди» І. Єфремова, «Гость из бездны» Г. Мартинова, твори Бредбері, К. Саймака.

Рекомендувати читачам треба і кращі художні твори Ч. Айтматова, В. Астаф'єва, Б. Васильєва, Ю. Мушкетика, К. Паустовського та ін.

Але ефективність роботи з екологічною літературою буде досягнута лише тоді, коли ми не будемо забувати, що всі розмови про екологію взагалі повинні стати і розмовою про екологію краю, села, де ми живемо.

Популяризації книг по екології в бібліотеках недостатньо. Саме тому інформацію з екологічних питань необхідно розшукувати і в книгах іншої тематики, в журналах та газетах. Цікаві матеріали для екологічного виховання можна знайти в науково-популярних журналах «Довкілля та здоров'я», «Екологічний вісник», «Політика і час», «Природа і люди», «Наука и жизнь» та ін., а також в газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України», «День» та ін.

Необхідно відображати діяльність бібліотек ЦБС з екологічного напрямку роботи в засобах масової інформації.

Бібліотеки у змозі прищепити читачам відповідальність за екологічно чисте майбутнє і сприяти вихованню екологічної культури, зростанню екологічної особистості. Тільки високодуховна людина може запобігти екологічній трагедії.

Пропонуємо приклади розроблених заходів: **Усний журнал «Народна традиційна медицина України».**

Зміст усного журналу. Перша сторінка журналу – «Традиційні медичні знання українців»: роздуми про раціональне в медичних пізнаннях і в організації невідкладної допомоги наших предків.

- ◆ Отже, як лікувалися наші предки?
- ◆ Як склалася така система медичної допомоги?
- ◆ Хто були перші лікарі?
- ◆ У що вірили?
- ◆ Звідки пішли назви багатьох хвороб?
- ◆ Про це розкажуть наші гості.

Друга сторінка журналу «**З глибини віків**»:

◆ Цікаві, поетичні зразки замовлянь. Але як часто переходили вони в забобони, в несусвітний набір слів, породжений темнотою і незнанням, як в епізоді з повісті Нечуя - Левицького «Кайдашева сім'я».

- ◆ Сценка «Іду я, раба Божа, Палажка...».
- ◆ Але ж були люди, які дійсно володіли знаннями і уміннями.

◆ Пісня «Сива ластівка» на слова полтавського поета Бориса Олійника (пісню можна замінити виразним прочитанням цього ж вірша).

◆ Сьогодні настав час повернення всього забутого народного, перевіреного віками. Хто вони, народні цілителі сьогодні?

Третя сторінка нашого журналу. **Слово нашим дослідникам.**

◆ В чому ж сила науки фітотерапії? Виступ фітофармацевта.

◆ Якщо вас зацікавила тема, звертайтеся до систематичного каталогу або систематичної картотеки статей, розділ 53.52; слухайте радіопередачу «Зелена планета» Н. Зубицької.

Книжкова виставка «В долі природи - наша доля».

Цитата: «Природа - це книга, яку треба прочитати і правильно зрозуміти...»

М. Л. Налбандян.

Розділ 1. **Вікно радості.**

«Екологія – це коли люди усміхаються»

Розділ 2. **Що ми залишимо нащадкам?**

«... в Природі мирової,

В боротьбі стихій, в розвитку поступовому

Все істотності, всі форми створились

І Життя можуть загнись!»

Э. Дарвін

Розділ 3. **Природа – наш дім**

«Людино, бережи мене!

Я краса твоєї рідної землі»

Книжкова виставка «Екологія краю: тривоги та надії».

Цитата: «Ти ж – цар природи!

Ліси й луки – твої усі...

Твої – озера і затоки,

Твій край – далекий і близький.

... Та всі царі були жорстокі.

А ти який?...»

Микола Сом

Розділ 1. **Природа під охороною закону.** (Література про охорону природи).

«Бережімо, люди, землі, води,

Кожну квітку в лузі, деревце,

Вбивцею не стань краси – Природи.

Пам'ятаймо, люди про це»

Розділ 2. **Тиша тишу по імені кличе.** (Заповідні місця України, області, району).

«Все на землі, все треба берегти,
І птаха, й звіра, і оту тварину,
Не чванься тим, що цар природи ти,
Бо, врешті, ти – лише її частинка»

Розділ 3. **Про природу тихим словом.**(Поети про природу).

«Схаменіться, будьте люде,
бо лихо вам буде»

Т. Шевченко

Розділ 4. **Екологія майбутнього: перспективи вирішення проблем.**

«Природа не терпить неточностей і не прощає помилок»

Р. - У. Емерсон

Конкурс - вікторина "Що ми знаємо про тварин?"

1. Відгадайте назву незвичайної риби. Рибалки пристосували її для лову морських черепах. Це робиться так: до її хвоста чіпляється на ліску і риба підкидується черепаці. Вона намертво присмоктується до панцира черепахи, після чого її підтягують до човна разом з черепахою. За уміння прикріплюватися ця риба отримала таку назву (*прилипала*).

2. Це – сама маленька пташка на землі. Іноді її звать мухою. Цікава, що вона вміє літати стоячи і навіть спиною вперед. Живе пташка в тропічних країнах (*колібри*).

3. Це - сама більша ящірка. Живе вона на острові Комодо. Довжина ящірки – біля 3 метрів, вага – 150 кг. За такий розмір її звать драконом (*варан*).

4. На світі дуже багато жаб: всі вони різні і живуть в різних країнах світу. Свої назви багато з них отримали за незвичну зовнішність: живе в траві – значить трав'яна, з гострою мордою – гостроморда, живе в ставку – ставкова. Ця африканська жаба одержала назву за незвичний рот, який не може широко відкривати (*узкорот*).

5. Всі знають, що на світі існує дуже багато змій. Живуть вони у лісах, степах, пустинях. Змії хоча вони без ніг, але можуть "бігати" не гірше за будь-якого швидкононогого. Ця невелика змія живе в пісках, де є засушені дерева або ховається у гілках та піджидає здобич. Побачивши пташку або ящірку, змія різко викидає тіло вперед і хватає її. За швидкість їй дали таку назву (*стрила*).

6. Багато комах. риб, пташок має такий окрас, що дозволяє їм ховатися в навколишньому середовищі та рятуватися від ворогів. Ця хитра риба також вміє маскуватися. Плоска, як млинець, плаває на боці, або очі - з однієї сторони. Ляже на жовтий пісок - сама стане жовтою: рядом пропливеш - не заметиш. А якщо її спіймати та положити на шахівницю, то вона стане світлими та темними квадратами (*камбала*).

7. На дні морів росте дуже небезпечна водорість: актинія. Морські мешканці її бояться, бо її щупальці можуть боляче обпекти. А ця рибка, навпаки друже з нею: водоростям перепадають останки їжі, а рибка ховається від ворогів, плаваючи в щупальцях. Наряд у цієї рибки яскравий, веселий (*колун*).

8. Ви знаєте, що частіше всього птахи в наших краях селяться поодинокі. А на півночі – навпаки. Морські птахи селяться всі разом на скалах, де їм легше за все сховатися від ворогів. Ці скали зверху до низу заселені птахами: шум, крик. Як зветься таке поселення?

9. Які тварини, птахи нашого краю занесені до "Червоної книги" України?

Екологічний ринг

I раунд

1. Які рослини і дерева є індикаторами чистих водойм? (*Латаття біле, жовте; верба).

2. Які заходи сприяють зменшенню радіонуклідів у грибах та ягодах? (Вимочування – 80%).

3. Яка рослина поширилася в Україні після нашестя татар?(Аір-татарське зілля, бо татари вважали, що ця рослина

очищує водойми. Коли вони перепливали ріки, кидали аїр, що швидко вкоріювався).

4. Назвіть єдиний у світі мінералогічний заповідник. (Ільменський).

5. Пташення якого птаха не знає рідної матері? (Зозуля).

6. Які представники фауни є індикаторами чистих водойм? (Окунь, щука, *рак річковий, дафнія, ставковик, беззубка, перлівниця).

7. Який сніговий птах, добуваючи корм, пірнає у воду і бігає по дну? (Олянка).

8. «Найстрашніший звір на Землі»-такий напис висить над входом до одного із зоопарків Німеччини. Коли відвідувач притуляє обличчя до масивних ґрат і зазирає у середину, - він бачить себе: за ґратами встановлено дзеркало... Чи безпідставний цей напис на вході чи ні? Обґрунтуйте відповідь.

9. Назвіть культурні рослини, які мають протирадіаційні властивості. (*Цибуля, *часник, буряк, морква, огірок, хрін, картопля, виноград).

10. Назвіть тварин і птахів, які зникли з лиця Землі. (Стейлерова корова, безкрила гагарка, тасманійський вовк, тур, тарпан, мамонт, мандрівний голуб)

II раунд

1. Яка пташка народжує пташенят узимку? (шишкар)

2. Від якого дерева не падає тінь? (саксаул)

3. Який є екологічно чистим паливом? (біогаз)

4. Якого газу найбільше у повітрі? (азоту)

5. Яка найменша пташка місцевої фауни? (корольок)

6. Як називається територія, яка охороняється? (заповідник)

7. Які дерева називають патріархами? (дуб)

8. Скільки років може пролежати і не згнити в землі поліетиленовий пакет? (30 років, 100 років, 200 років*)

9. Які тварини найморозовитриваліші? (білі ведмеді*, качки і гуси, тюлені)

10. Які комахи сигналізують про підвищену радіоактивність? (мухи, бджоли, мурахи*).

*Консультацію підготувала: провідний методист
Старосинявської ЦРБ Н.В. Шамрай*

*

*

*

Додаток 5

Консультація

«Створення іміджу сучасної бібліотеки»

Ярмолинецька ЦРБ

Створення позитивного іміджу, формування надійної репутації серед широкої громадськості стає основою сучасного бібліотечного закладу та його пріоритетним напрямком.

Довгий час в ЗМІ, художній літературі, кіномистецтві формувалася негативний образ бібліотекаря (непримітна зовнішність, волосся, прибране в пучок, тиха покірлива жінка). І що дивно – бібліотекарі не завжди намагалися зламати дане уявлення про себе. Але минав час. Відбувалися зміни в світовому співтоваристві, в країні, в т.ч. і в бібліотечній сфері. Поступово змінювалося і ставлення людей до бібліотечної професії. Бібліотекарі виходять на міжнародний рівень, спілкуються з колегами з різних країн, і, як наслідок, приходять розуміння місця своєї професії в світі. Виникає потреба поглянути на себе з боку.

Так, народна мудрість стверджує, що скромність прикрашає людину. Але вона прикрашає саме людину, а не професію.

Сьогодні ситуація така: всі визнають зростаючу роль бібліотеки в широкому інформаційному просторі, але розвитку бібліотечної справи, як і раніше, надається недостатня увага.

Кілька років тому був опублікований матеріал, що викликав гірке почуття у наших американських колег. В електронному додатку до респектабельної газети "Уолл-стріт джорнел" з'явився рейтинг професійних занять, виведений на

підставі декількох чинників: зарплата, можливість просування і тощо. У цьому списку з 250 занять бібліотечна справа виявилось на ... 245-му місці! Важливо підкреслити, що справа тут не в зарплаті – в спеціальному рейтингу оплати бібліотекарі зайняли 108-е місце з тих же 250. Проблема іміджу бібліотеки і бібліотекаря вивчається і в ряді країн світу. Спільним у цих дослідженнях є висновок про те, що самопортрет так само важливий, якщо не більше, як імідж, що створюється користувачами [2].

Сучасне становище бібліотек в інформаційному середовищі примушує їх активізувати свої зусилля для того, щоб довести свою значимість, постійно підвищувати свій престиж. Престиж та імідж бібліотеки, в першу чергу, залежить від рівня та комфортності бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Імідж бібліотеки спрямований на формування громадської думки, створення ціннісних установок. Сформований у масовій свідомості образ бібліотеки визначається ставленням суспільства до неї, її послуг та ресурсів.

Основними компонентами для формування іміджу бібліотеки в комплексі мають стати:

- ◆ професійна етика бібліотечних працівників;
- ◆ реклама послуг бібліотеки;
- ◆ веб-сайт бібліотеки;
- ◆ зв'язки з громадськістю;
- ◆ оформлення приміщення бібліотеки.

Позитивний імідж бібліотеки створюють етика бібліотекаря, його ерудиція, мовна культура. Дуже важливим є комунікативний процес. Вміння бібліотечного працівника спілкуватися з читачем є основою успішної роботи бібліотеки. Тому виникає необхідність постійного навчання та удосконалення своїх комунікативних навичок бібліотечними працівниками.

Сьогодні бібліотечний працівник зобов'язаний володіти усім комплексом проблем у галузі інформації, пропонувати нові

види інформаційних послуг, володіти навичками ділового спілкування, підвищувати свою професійну майстерність, дотримуватись професійної етики бібліотечного співтовариства, міжнародних стандартів і суспільних норм [1].

Бібліотекарі повинні бути "гучними", "примітними" в суспільстві, якщо це в інтересах справи, усвідомити і вміти довести, що вони знають про інформацію більше, ніж будь-хто інший. При всьому цьому головним завданням повинно залишитися якісне обслуговування користувачів. Читачі судять про бібліотеку, перш за все, за її співробітниками, з якими вони стикаються по роботі [2].

Іміджу бібліотеки додасть привабливості і реклама її послуг, як у самій бібліотечі (стенди, оголошення, інформаційні листи, сайт тощо), так і в засобах масової інформації (радіо, телебачення, преса) [3].

Реклама послуг бібліотеки спрямована на широке інформування читацької аудиторії з метою формування активного попиту на ці послуги. Для цього можна використовувати такі інструменти, як реклама на власному сайті, робота форуму на сайті, видання рекламної друкованої продукції, внутрішньобібліотечна стендова реклама, робота внутрішньобібліотечного радіо.

Рекламуючи інформаційні послуги, необхідно підкреслювати, що бібліотека намагається задовольнити запити різних категорій читачів. Тому певні види реклами повинні відображати відмітні особливості запитів не тільки контингенту нинішніх, а також ймовірних або бажаних користувачів [4].

Ще одна важлива складова іміджу бібліотеки – це її Веб-сайт. В останні роки розширилась локальна комп'ютерна мережа бібліотек, бібліотекарі оволоділи комп'ютерами, почалося впровадження системи автоматизації бібліотечних процесів, розпочалася робота над формуванням електронного каталогу, створюються веб-сторінки в Інтернеті. Все це в комплексі сприяє позитивному уявленню про бібліотеку [3].

Дизайн сайту, спосіб подачі матеріалу, повнота інформації, що на ньому представлена, а також оновлення сайту – одні з головних складових у створенні сприятливого іміджу бібліотеки.

Зв'язки з громадськістю у сучасній бібліотеці мають полягати в наступному:

- ◆ співпраці зі ЗМІ, підготовці та написанні статей, відборі та встановленні контактів з газетами, телерадіокомпаніями, журналістами, що ведуть рубрики культури, літературні сторінки, передачі;

- ◆ проведенні прес-конференцій, присвячених значимим подіям в бібліотеці, підготовці прес-релізів;

- ◆ організації спеціальних заходів (виставок, зустрічей, презентацій, книжкових ярмарків, концертів).

Бібліотекам необхідно тісно співпрацювати з громадськими організаціями, державними установами, органами влади та управління, засобами масової інформації. Необхідними є співпраця та співучасть у різного роду спільних програмах, а також надання приміщення для діяльності, яка не має прямого відношення до бібліотечного, але пов'язана з суспільним життям міста або регіону. Все це приведе до збільшення кількості відвідувачів, а сама бібліотека буде розглядатися як складова частина інфраструктури суспільного життя міста чи регіону, що підвищить її статус у суспільстві, сприятиме поліпшенню фінансування [5].

На створення образу бібліотеки у свідомості читача впливає її оформлення – оголошення, вивіски, роздільники у фонді тощо. Сюди також відносяться і виставки, які здатні привернути увагу користувачів до колекцій і матеріалів та активізувати використання бібліотечного фонду.

Таким чином, формування іміджу, підвищення престижу бібліотеки – це процес безперервний, що здатний підвищити конкурентоспроможність бібліотеки, престиж бібліотечної професії, встановити і розширити партнерські зв'язки, залучити додаткові фінансові кошти. Тому бібліотекам

необхідно вдосконалювати та модернізувати свій образ, гарантуючи своїм користувачам гідну якість пропонованих послуг.

Турбота про вдосконалення іміджу – це наочний доказ того, що колективу бібліотеки небайдужі запити її користувачів.

Практичні завдання для роботи в групах

Обговорення різних конфліктних ситуацій,

що складаються у ході діяльності бібліотекаря

Учасники семінару діляться на групи, їм роздаються питання.

Після обговорення один з учасників виступає перед всім колективом і презентує відповідь.

1 група

1. Читач повернув в бібліотеку книжку з вирваними сторінками і впевнено заявляє, що він цього не зробив. Книга дорога. Що Ви зробите?

2. Опишіть іншу конфліктну ситуацію, як Ви її вирішили?

2 група

1. Робочий день підходить до завершення і тут приходять читач і пояснює, що йому необхідно і те і інше, і друге і десяте, ну а Ви дуже поспішаєте. Ваша реакція?

2. Опишіть іншу конфліктну ситуацію, як Ви її вирішили?

3 група

1. Читач не повернув книгу і твердо стоїть на тому, що він її не брав. Проте, Ви достовірно впевнені, що книгу він брав, у Вас є запис про це в формулярі. Як повернути втрачену книгу?

2. Опишіть іншу конфліктну ситуацію, як Ви її вирішили?

4 група

1. Вам зателефонували з районної бібліотеки та повідомили, що завтра відбудеться районний семінар і явка

обов'язкова. Проте голова сільської ради каже завтра йти в село робити перепис населення і також в обов'язковому порядку. Як ви поступите у цій ситуації?

2. Опишіть іншу конфліктну ситуацію, як Ви її вирішили?

5 група

1. Вам зателефонували з районної бібліотеки та повідомили, що завтра відбудеться районний семінар і явка обов'язкова. Проте у вас на завтра запланований масовий захід. Як поступити в цій ситуації?

2. Опишіть іншу конфліктну ситуацію, як Ви її вирішили?

Список використаних джерел

1. Бібліотека в освітньому просторі. Професійна культура бібліотекаря: поведінка, культура мови і спілкування, зовнішня культура: інформ. бюл. для працівників бібліотек ВНЗ III-IV рівнів акредитації державної форми власності Хмельницької області. № 9 / гол. ред. О. Б. Айвазян. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – 76 с.

2. Імідж бібліотекаря: роздуми на тему...[Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://rlst.org.by/izdania/ib106/522.html>. – Назва з екрану

3. Кірішева О.М. Імідж сучасної бібліотеки в інформаційному суспільстві / О.М. Кірішева // Медичні бібліотеки як соціальні інформаційні бази медичної науки та охорони здоров'я: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14-16 травня 2008 р. – К., 2008. – С. 87–92.

4. Самохіна Ж. В. Створення іміджу сучасної бібліотеки [Електрон. ресурс] / Ж. Самохіна. – К.: Національна бібліотека ім. Вернадського. – 5 с.

5. Ярошук В. Створення позитивного іміджу бібліотеки / В. Ярошук // Культура України ХХІ століття: діяльність культурологічних закладів у сучасних ринкових умовах: Збірник матеріалів регіональної наук.-практ. конференції, 30 листопада – 1 грудня 2001 року / М-во культ. і мистецтв

України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Рівненський держ. гум. ун-т. – Київ; Рівне, 2001. – С. 32–39.

Підготувала консультацію : завідувача методичним відділом Ярмолинецької ЦРБ - Білик І.І.

Список використаної літератури

1. Луньова І. Методичний орієнтир: інноваційні підходи до організаційної системи підвищення професійної компетентності бібліотечних кадрів / І. Луньова // Бібл. форум України. – 2005. – № 4. – С.68-72.

2. Методична діяльність в ракурсі сьогодення: досвід роботи [Електронний ресурс] // Олександрійська центральна районна бібліотека ім. Д. І. Чижевського: [сайт]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/olxlib/metodicna-storinka/metodicna-dialnist-v-rakursi-sogodenna-dosvid-roboti> (25.04.2014). – Назва з екрану.

3. Організація системи підвищення кваліфікації бібліотекарів області: дайджест / Обласна бібліотека для дітей ім. А.П. Гайдара, відділ у справах розвитку дитячих бібліотек і маркетингу. – м. Кіровоград, 2007. – 10 с.

4. Працюйте з нами, впроваджуйте нове, досягайте більшого: досвід організації підвищення кваліфікації бібліотечних працівників Сокирянщини. – Сокиряни: ЦБС, 2013. – 10 с.

5. Пяткова И. Актуальные проблемы повышения квалификации сотрудников вузовских библиотек в условиях внедрения инновационных технологий / И. Пяткова // Бібліотечний форум України. – 2009. – № 3. – С.36-40.

6. Романюк О. Система підвищення фахового рівня працівників публічних бібліотек Києва / О. Романюк // Бібл. форум України. – 2010. – № 2. – С.22-25.

7. Романюк О. Система підвищення фахового рівня працівників публічних бібліотек Києва / О. Романюк // Бібл. форум України. – 2011. – № 1. – С.37-40.

Зміст

Семінар – одна із дієвих форм підвищення кваліфікації бібліотекарів.....	3
Додаток 1. Програма проведення семінару "Публічна бібліотека як краєзнавчий інформаційний центр.....	12
Додаток 2. Програма проведення семінару "Сільська бібліотека – загальнодоступний інформаційний центр".....	13
Додаток 3. Програма проведення семінару "Комфортність обслуговування читачів як показник роботи бібліотеки".....	14
Додаток 4. Консультація "Перспективні шляхи в організації сучасної бібліотечної діяльності в напрямку екопросвітницької роботи".....	15
Додаток 5. Консультація «Створення іміджу сучасної бібліотеки».....	28

Методичне видання

Районні (міські) семінари по підвищенні кваліфікації
бібліотечних працівників.

Досвід роботи

Відповідальна за випуск:

Синиця Н. М

Редагування та комп'ютерне опрацювання:

Марчак Т.Ф.

Підписано до друку 2013 р. Формат 30×42/2.

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк різнографією. Наклад прим.

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі
Хмельницької ОУНБ ім. М. Островського